

आजचे पंचांग

दिनांक : ८ ऑक्टोबर २०२६ वार : गुरुवार माह (अमावस्यांत) :

भाद्रपद माह (पूर्णिमांत) : आश्विन ऋतु : शरद आवन : दक्षिणावन पक्ष : कृष्ण पक्ष तिथी : त्रयोदशी तिथी (रात्री १०:१५ पर्यंत) त्यानंतर चतुर्दशी तिथी नक्षत्र : पूर्वा फाल्गुनी नक्षत्र (रात्री ०९:१९ पर्यंत) त्यानंतर उत्तरा फाल्गुनी नक्षत्र योग : शुक्ल योग (९ ऑक्टोबर रात्री १२:५७ पर्यंत) त्यानंतर ब्रह्म योग करण : गराज करण (सकाळी १०:४३ पर्यंत) त्यानंतर घाणीजा करण चंद्र राशी : सिंह राशी (९ ऑक्टोबर सकाळी ०३:१७ पर्यंत) त्यानंतर कन्या राशी सूर्य राशी : कन्या राशी अशुभ मुहूर्त: राहु काळ : दुपारी ०१:५४ ते दुपारी ०३:२३

सायांश वृत्त

केमिस्ट्रीतील
'नोबेल' शास्त्रज्ञ
हेन्री कागन,
केन्सो सोई
यांना जाहीर,
'या' शोधासाठी
मिळाला बहुमान

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**
स्टॉकहोम : प्रतिनिधी
२०२६ च्या रसायनशास्त्रातील (केमिस्ट्री) नोबेल पुरस्काराची घोषणा करण्यात आली आहे. यावर्षाचा हा अत्यंत प्रतिष्ठित पुरस्कार फ्रान्सचे प्रसिद्ध शास्त्रज्ञ हेन्री बी. कागन आणि जपानचे शास्त्रज्ञ केन्सो सोई यांना संयुक्तपणे प्रदान करण्यात आला आहे. अस्मिद्विक ऑर्गेनिक सिंथेसिस या क्षेत्रातील बिगर-रेखीय प्रभाव आणि ऑटोकेटॅलिसिस यांच्याशी संबंधित त्यांनी केलेल्या महत्त्वपूर्ण संशोधनासाठी हा सन्मान देण्यात आला आहे. त्यांच्या या शोधांमुळे रासायनिक प्रक्रिया अधिक चांगल्या प्रकारे समजून येणे आणि त्या नियंत्रित करणे शक्य झाले आहे. कोण आहेत शास्त्रज्ञ हेन्री बी. कागन ?

फ्रान्सचे शास्त्रज्ञ हेन्री बी. कागन यांनी रासायनिक प्रक्रियांचे नियंत्रण अधिक प्रभावीपणे करण्याच्या पद्धती विकसित करण्यात मोठे योगदान दिले आहे. त्यांच्या या संशोधनामुळे शास्त्रज्ञांना रासायनिक प्रक्रियेदरम्यान एका विशिष्ट प्रकारची आण्विक रचना मोठ्या प्रमाणावर तयार करण्यात मदत झाली. अनेक रासायनिक रेणूंची रचना एकमेकांच्या आरशातील प्रतिमेसारखी असते. या रचना दिसायला सारख्या असल्या तरी त्यांचे गुणधर्म आणि वर्तन पूर्णपणे भिन्न असू शकतात. विशेषतः औषध निमित्तीमध्ये अशा योग्य संरचनांची निवड करणे अत्यंत गरजेचे असते. कागन यांच्या कार्यामुळे औषधे, स्वाद, सुगंध आणि नवीन पदार्थांच्या विकासासाठी नवी दालने उघडली गेली आहेत.

घाना दौऱ्यात जयशंकरांची मुत्सद्देगिरी; आफ्रिकेत भारताचा प्रभाव वाढवण्याचे प्रयत्न

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**
नवी दिल्ली : प्रतिनिधी
परराष्ट्रमंत्री एस. जयशंकर यांच्या तीन देशांच्या आफ्रिका दौऱ्याची सुरुवात घानापासून झाली असून, भारताने पश्चिम आफ्रिकेतील आपले राजनैतिक आणि बहुपक्षीय संबंध अधिक मजबूत करण्यावर भर दिला आहे. ६ ऑक्टोबर २०२६ रोजी अक्रा येथे पोहोचल्यानंतर जयशंकर

यांनी घानाचे परराष्ट्रमंत्री सॅम्युअल ओकुडझेटी अब्लाक्वा यांच्याशी व्यापक चर्चा केली. या चर्चेत द्विपक्षीय संबंधांसोबतच बहुपक्षीय सहकार्य, आफ्रिकन युनियन आणि पश्चिम आफ्रिकन राष्ट्रांचा आर्थिक समुदाय अर्थात एउजथअड सोबत भारताच्या वाढत्या सहभागाला मुद्दा केंद्रस्थानी राहिला. जयशंकर यांनी घानाचे

राष्ट्राध्यक्ष जॉन द्रामानी महामा यांचीही भेट घेतली. भारत-घाना संबंधांना सध्या मिळत असलेल्या गतीबाबत दोन्ही बाजूंनी चर्चा केली. भारत आणि घानाचे राजनैतिक संबंध १९५७ मध्ये घाना स्वतंत्र झाल्यानंतर लगेच प्रस्थापित झाले. त्यामुळे या भेटीकडे केवळ नियमित राजनैतिक दौरा म्हणून पाहण्याऐवजी बदलत्या आफ्रिकी

समीकरणांच्या पार्श्वभूमीवर भारताची रणनीती म्हणूनही पाहावे लागेल. विशेष म्हणजे, भारताचा आफ्रिकेतील प्रभाव

बहुपक्षीय मंचांवर सहकार्य, विकास भागीदारी, तंत्रज्ञान, क्षमता निर्माण आणि प्रादेशिक संस्थांशी संवाद यांना भारत महत्त्व देत आहे. घानासोबत आर्थिक, तांत्रिक आणि सांस्कृतिक सहकार्यासाठी संयुक्त आयोगाची यंत्रणाही १९९५ पासून अस्तित्वात आहे. मात्र, या दौऱ्याचे खरे महत्त्व घोषणापेक्षा त्यातून प्रत्यक्षात किती आर्थिक, तांत्रिक

आणि राजनैतिक सहकार्य उभे राहते यावर ठरणार आहे. आफ्रिकेतील वाढती स्पर्धा, प्रादेशिक सुरक्षेची आव्हाने आणि बदलती जागतिक समीकरणे पाहता भारतासमोर आफ्रिकेसोबतचे संबंध अधिक परिणामकारक करण्याचे आव्हान आहे. जयशंकर यांचा घाना दौरा त्यामुळे भारताच्या 'ग्लोबल साउथ' धोरणाची पुढची परीक्षा ठरणार आहे.

निवडणूक आयुक्त ज्ञानेश कुमार यांच्या राजीनाम्याशिवाय नवी दिल्लीतील जंतर-मंतर येथील आंदोलन मागे घेतले जाणार नाही

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**
नवी दिल्ली । प्रतिनिधी
निवडणूक आयुक्त (CEC) ज्ञानेश कुमार यांच्या राजीनाम्याशिवाय नवी दिल्लीतील जंतर-मंतर येथील आंदोलन मागे घेतले जाणार नाही, असा इशारा 'काँकरोच जनता पार्टी' (CJP) आणि विविध विद्यार्थी संघटनांनी दिला आहे. आंदोलनाची मुख्य पार्श्वभूमी आणि घडामोडीः * आंदोलकांचा पवित्रा: 'CJP' चे सह-संयोजक सौरव दास यांनी दिल्लीतील पार्लमेंट स्ट्रीट पोलीस ठाण्यात १० ऑक्टोबर २०२६ रोजीच्या मोठ्या जनआंदोलनाबाबत एक पत्र सादर केले आहे. ज्ञानेश कुमार यांनी

राजीनामा दिला किंवा आंदोलकांना अटक झाली, तरीही हे आंदोलन थांबणार नाही, अशी ठाम भूमिका त्यांनी मांडली आहे. * प्रमुख मागण्या: मतदार यादीतील विशेष सखोल पुनरीक्षण (SIR) प्रक्रिया, मतदारांची नावे कथितरीत्या वगळणे आणि निवडणूक आयोगाच्या (ECI) कारभाराविरोधात CJP आणि 'आयसा' (AISA) सारख्या विद्यार्थी संघटनांनी आक्रमक पवित्रा घेतला आहे.

* पोलीस कारवाई आणि बंदी: जंतर-मंतर परिसरात आंदोलन करण्यासाठी दिल्ली पोलीसांनी अधिकृत

परवानगी दिलेली नाही. सुरक्षा कारणास्तव या भागात प्रतिबंधात्मक आदेश लागू असून, यापूर्वी झालेल्या आंदोलनांवर पोलीसांनी गुन्हे दाखल केले आहेत.

* राजकीय पाठबळ: निवडणूक आयुक्तांच्या राजीनाम्याची ही मागणी केवळ विद्यार्थी संघटनांपुरती मर्यादित नसून, राहुल गांधी आणि मल्लिकार्जुन खर्गे यांच्यासह 'इंडिया' (INDIA) आघाडीच्या प्रमुख नेत्यांनीही निवडणूक आयोगाच्या मतदार यादी पुनरीक्षण प्रक्रियेवर आक्षेप घेत या आंदोलनाला पाठिंबा दिला आहे.

पत्रकार महिलांवरील कथित लैंगिक अत्याचाराचा आरोप; एफआयआर अद्याप का नाही? प्रेस संघटनांचा दिल्ली पोलिसांना सवाल

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**
नवी दिल्ली । प्रतिनिधी
दिल्लीतील जंतरमंतर येथे ३ ऑक्टोबर २०२६ रोजी तीन महिला पत्रकारांवर दिल्ली पोलिसांच्या अधिकाऱ्याने कथित लैंगिक अत्याचार केल्याच्या आरोपांनी गंभीर प्रश्न उपस्थित केले आहेत. या प्रकरणात ७ ऑक्टोबर रोजी इंडियन वुमन्स प्रेस काँर्स, प्रेस क्लब ऑफ इंडिया, दिल्ली युनियन ऑफ जर्नलिस्ट्स, प्रेस असोसिएशन आणि केरळ युनियन ऑफ जर्नलिस्ट्स या प्रमुख पत्रकार संघटनांनी दिल्ली पोलिसांकडे संबंधित अधिकार्यांविरोधात तक्रार देण्याची मागणी केली. पत्रकार संघटनांनी दिल्लीचे पोलीस आयुक्त अनुराग कुमार यांना दिलेल्या निवेदनात अजून विवेक भगत यांच्यावर ३ ऑक्टोबर रोजी आंदोलनस्थळी तीन महिला पत्रकारांवर कथित लैंगिक अत्याचार केल्याचा आरोप करण्यात आला आहे. या तक्रारीनंतरही अद्याप एफआयआर दाखल झालेला नसल्याचा दावा संघटनांनी केला आहे. पोलिसांकडे गुन्द्याची माहिती किंवा तक्रार प्राप्त झाल्यानंतर कायद्यानुसार आवश्यक प्रक्रिया तातडीने सुरू करणे अपेक्षित असताना एफआयआर नोंदवण्यात विलंब का झाला, हा या प्रकरणातील

महत्त्वाचा प्रश्न ठरत आहे. या घटनेने केवळ पत्रकारांच्या सुरक्षेचा प्रश्न उपस्थित केलेला नाही, तर आंदोलनस्थळी पोलिसांच्या भूमिकेवरही गंभीर प्रश्नचिन्ह निर्माण केले आहे. ४ ऑक्टोबर रोजी दिल्लीतील नागरिक आणि विद्यार्थी संघटनांनी महिला पत्रकारांवरील कथित लैंगिक अत्याचार तसेच महिला आंदोलकांवरील कथित पोलिसी हिंसाचाराच्या निषेधार्थ आंदोलन केले होते. त्यामुळे ३ आणि ४ ऑक्टोबरच्या घटनांची स्वतंत्र आणि निष्पक्ष चौकशी करण्याची मागणी अधिक तीव्र झाली आहे. प्रेस संघटनांनी या प्रकरणात केवळ विभागीय

चौकशी न करता निष्पक्ष न्यायालयीन चौकशी करण्याची मागणी केली आहे. आरोप एका पोलिस अधिकाऱ्यावर असल्याने तपास यंत्रणेची निष्पक्षता आणि तक्रारदार महिलांचा विश्वास हे दोन्ही महत्त्वाचे मुद्दे आहेत. तक्रार गंभीर असल्याने एफआयआर नोंदवणे, स्वतंत्र तपास करणे आणि तक्रारदार महिलांना सुरक्षित वातावरण उपलब्ध करून देणे हीच पुढील कायदेशीर कसोटी ठरणार आहे. पोलिसांवरच आरोप असताना पोलिसांकडूनच कारवाईला विलंब होत असेल, तर कायद्यावरील नागरिकांचा विश्वास कसा टिकणार, हा प्रश्न आता दिल्ली पोलिसांसमोर आहे.

हॉर्मुझवरील इराणचा ताबा संपला ? रुबिओंचा दावा; तेलवाहतुकीवरून संघर्षाची नवी दिशा

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**
न्यूयॉर्क : वृत्तसंस्था
अमेरिकेचे परराष्ट्रमंत्री मार्को रुबिओ यांनी हॉर्मुझच्या सामुद्रधुनीबाबत इराणच्या भूमिकेवर गंभीर दावा केला आहे. इराणने हॉर्मुझवरील पूर्ण नियंत्रण गमावले आहे, असे रुबिओ यांनी बुधवारी, ७ ऑक्टोबर २०२६ रोजी

अथेन्समध्ये पत्रकारांशी बोलताना म्हटले. रुबिओ यांच्या म्हणण्यानुसार, हॉर्मुझची सामुद्रधुनी सध्या खुली असून संघर्ष सुरू होण्यापूर्वीचा तुलनेत जवळपास तेवढ्याच प्रमाणात तेलाची वाहतूक सुरू आहे. त्यामुळे इराणकडे या महत्त्वाच्या

समुद्री मार्गावर पूर्वीसारखे नियंत्रण राहिलेले नाही, असा त्याचा दावा आहे. हॉर्मुझची सामुद्रधुनी ही जागतिक ऊर्जा पुरवठ्यासाठी अत्यंत महत्त्वाची जलवाहतूक मार्गिका आहे. आखाती देशांतून होणाऱ्या तेलवाहतुकीसाठी तिचे महत्त्व असल्याने येथे

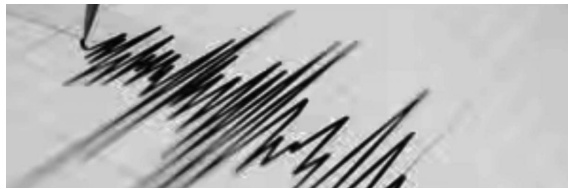

निर्माण होणारा कोणताही लष्करी किंवा राजनैतिक तणाव जागतिक तेलबाजारावर परिणाम करू शकतो. दरम्यान, रुबिओ इराणच्या अर्थव्यवस्थेबाबतही कठोर भाष्य केले. तेहरानची अर्थव्यवस्था पूर्णपणे कोसळण्याच्या स्थितीत

असल्याचा दावा त्यांनी केला. मात्र, हॉर्मुझवरील नियंत्रण आणि इराणच्या अर्थव्यवस्थेबाबतचे हे दावे अमेरिकन प्रशासनाच्या भूमिकेवर आधारित आहेत. त्यामुळे प्रत्यक्ष परिस्थितीचे स्वतंत्र मूल्यमापन आणि तेलवाहतुकीची आकडेवारी महत्त्वाची ठरणार आहे.

दिल्ली-एनसीआर हादरले! चमोलीतील ४.९ तीव्रतेच्या भूकंपाने पुन्हा भूकंपसुरक्षेचा प्रश्न ऐरणीवर

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**
नवी दिल्ली: प्रतिनिधी
दिल्ली-एनसीआर परिसरात मंगळवारी रात्री भूकंपाचे धक्के जाणवल्याने नागरिकांमध्ये काही काळ भीतीचे वातावरण निर्माण झाले. उत्तराखंडमधील चमोली जिल्ह्यात ४.९ तीव्रतेचा भूकंप झाल्यानंतर दिल्ली आणि आसपासच्या भागात त्याचे कंप जाणवले. ७ ऑक्टोबर २०२६ रोजी पहाटे ५.०१ वाजता या घटनेची नोंद करण्यात आली. राष्ट्रीय भूकंपशास्त्र

केंद्राच्या (छडड) माहितीनुसार, भूकंपाचा केंद्रबिंदू उत्तराखंडच्या चमोली जिल्ह्यात जमिनीखाली १३ किलोमीटर खोलीवर होता. भूकंपाचे केंद्र दिल्लीपासून दूर असले तरी त्याचे धक्के राजधानीपर्यंत जाणवणे ही बाब हिमालयीन पट्ट्याच्या भूकंपीय संवेदनशीलतेकडे

पुन्हा लक्ष वेधणारी ठरली आहे. उत्तराखंड हा भूकंपाच्या दृष्टीने संवेदनशील प्रदेश मानला जातो. त्यामुळे चमोलीसारख्या हिमालयीन भागात झालेल्या भूकंपाचे धक्के दिल्ली-एनसीआरपर्यंत पोहोचल्याने शहरी भागातील इमारतींची सुरक्षितता,

आपत्कालीन यंत्रणेची तयारी आणि भूकंपाच्या धोक्यासाठी प्रशासनाचे नियोजन किती सक्षम आहे, हा प्रश्न पुन्हा उपस्थित झाला आहे. सुदैवाने, उपलब्ध माहितीनुसार या भूकंपामुळे मोठ्या नुकसानीची किंवा जीवितहानीची नोंद झालेली नाही. मात्र, ४.९ तीव्रतेचा धक्का राजधानीपर्यंत जाणवणे ही केवळ घाबरण्याची घटना नसून भविष्यातील मोठ्या भूकंपीय संकटासाठी सज्जतेची गंभीर इशाराघटना आहे.

आरबीआयचा दरवाढीचा धक्का; कर्जदारांच्या खिशावर पुन्हा भार, व्याजदर कपातीची आशा संपली!

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**
नवी दिल्ली : प्रतिनिधी
महागाईचा दबाव वाढत असल्याचे कारण देत भारतीय रिझर्व्ह बँकेने ७ ऑक्टोबर २०२६ रोजी सामान्य नागरिकांना मोठा आर्थिक धक्का दिला. ५ ते ७ ऑक्टोबरदरम्यान झालेल्या चलनविषयक धोरण समितीच्या बैठकीत आरबीआयने रेपो दराने २५ बेसिस पॉइंट्सची वाढ करून तो ५.२५ टक्क्यांवरून थेट ५.५० टक्के केला. विशेष म्हणजे, फेब्रुवारी २०२३ नंतर प्रथमच रेपो दर वाढवण्यात आला आहे. त्याहून महत्त्वाचे म्हणजे आरबीआयने आपली भूमिका

'न्यूट्रल'वरून 'कॅलिब्रेटेड टाइटनिंग'कडे बदलली आहे. म्हणजेच, जवळच्या काळात व्याजदर कपातीचा मार्ग जवळपास बंद झाला असून पुढील निर्णय दरवाढ किंवा दर कायम ठेवण्याच्या दिशेनेच असू शकतो. आरबीआयच्या निर्णयामागे महागाईचा वाढता धोका हे प्रमुख कारण आहे. आर्थिक वर्ष २०२६-२७ साठी किरकोळ महागाईचा अंदाज आधीच्या ५ टक्क्यांवरून वाढवून ५.२ टक्के करण्यात आला आहे. पुढील तीन तिमाहींमध्ये हेडलाइन महागाई सरासरी सुमारे ५.८

टक्क्यांपर्यंत राहू शकते, असा आरबीआयचा अंदाज आहे. ऑगस्ट २०२६ मध्ये ग्राहक किंमत निर्देशांकावर आधारित महागाई ४.८२ टक्के होती. पश्चिम आशियातील संघर्षामुळे कच्च्या तेलाच्या किमतीतील अस्थिरता आणि कमी पावसामुळे अन्नधान्याच्या किमतींवर निर्माण होणारा दबाव यामुळे महागाईचे गणित आणखी गुंतागुंतीचे झाले आहे. पण या निर्णयाचा सर्वात थेट परिणाम सामान्य कर्जदारांवर होणार आहे. गृहकर्ज, वाहनकर्ज, वैयक्तिक कर्ज आणि इतर फ्लोटिंग-रेट कर्जांचे व्याजदर

वाढण्याची शक्यता आहे. त्यामुळे समान कर्जांच्या कालावधीत ईएमआय वाढू शकतो किंवा ईएमआय कायम ठेवला तर कर्ज फेडण्याचा कालावधी

वाढू शकतो. दुसरीकडे, बँक ठेवीवरील व्याजदर वाढण्याची शक्यता असल्याने बचतदारांना काही प्रमाणात फायदा होऊ शकतो; मात्र कर्जदारांवरील

तात्काळ परिणाम अधिक जाणवणारा आहे. आरबीआयने आर्थिक वाढीबाबत मात्र सकारात्मक अंदाज व्यक्त केला आहे. आर्थिक वर्ष २०२६-२७ मधील वास्तविक जीडीपी वाढीचा अंदाज ६.७ टक्क्यांवरून वाढवून ७.१ टक्के करण्यात आला आहे. एप्रिल-जून २०२६ या पहिल्या तिमाहीत अर्थव्यवस्थेची वाढ ७.८ टक्के झाली होती. म्हणजेच सरकार आणि आरबीआयसमोर आता दुहेरी आव्हान आहे-वाढ कायम ठेवायची आणि त्याचवेळी महागाई नियंत्रणात आणायची. प्रश्न मात्र सामान्य

नागरिकांचा आहे-महागाईपासून बचाव करण्यासाठी व्याजदर वाढवले, तर त्याची किंमत पुन्हा कर्जदारांवर का मोजायची? घर घेणाऱ्या तरुणांचे ईएमआय वाढणार, व्यवसायासाठी कर्ज घेणाऱ्या छोट्या उद्योजकांचा खर्च वाढणार आणि वाहनकर्ज घेणाऱ्या मध्यमवर्गावर अतिरिक्त भार पडणार. ७ ऑक्टोबरचा आरबीआयचा निर्णय त्यामुळे केवळ २५ बेसिस पॉइंट्सची दरवाढ नाही; तो पुढील काही महिन्यांत कर्ज, बचत, गुंतवणूक आणि घरगुती बजेट यांचे संपूर्ण गणित बदलण्याचा संकेत आहे.

